

ҮҮТҮ КҮРГҮӨМНЭЭХТИК ТУТТАРЫАБЫН!

Николай Аржаков
кытта кэпэтич

ТНЭРГЭН

ТАЛААННААХ
ХАҢААЙКА
АКУЛИНА СТЕПАНОВА

СУОПАР УБАЙДАР-
БЫН ИСТИГНИК
САНЫЫБЫН

Чурапчыга күн тахсар!

sanaoloh

12+

100 ЛЕТ
ЯССР
1922-2022

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

Кулун тутар 4 күнэ, 2022 сыл, бээтинсэ

№ 8 (11834)

ТЭТТИК СОНУННАР

Нэһилиэтин доруобуйатын көрөллөр

"Доруобуйа" национальнай бырайыагынан Чурапчы улуунун киин балыһатыгар сана сылы көрсө, "КАМАЗ" медицинскэй диагностикалыр сулууспа массыыната ананан кэлбитэ. Массыына нһэ анал оборудованиенан толору хааччылыбыт. Олунньу 28 күнүттэн анал сулууспа үлэһиттэрэ кыры сытар нэһиликтэри кэрийэн үлэлэрин саҕалаатылар. Ол курдук онколог, гинеколог, терапевт быраастар улуус кииниттэн 90 км тэйиччи сытар Мырыла бөһүөлэгэр уонна Хахылах учаастагар тийэн үлэлээтилэр. Маныаха 93 киһи кэлэн көрдөрүннө. Корүү түмүгүнэн сорохтору салгыы Дьокуускай куоракка анал поликлиникаларга бэрэбэркэлэнэ баралларыгар сүбэлээтилэр. Айаны-сырыны кыйбат кыры сытар нэһилтөк олохтоохтору ыарыны эрдэттэн билэн эмтэнэллэригэр көһө сылдьан үлэлиир медицинэ комплекса бары өттүнэн табыгастаах.

Бырабыллыбыт сирдэри сөргүтүлэр

Улууспут баһылыга Степан Саргыдаев быйылгы сылы улууска Ийэ Сир сылынан биллэрбитэ. Итинэн снэгтэрэн, бырабыллыбыт сирдэри чөлүгэр түһэрин үлэтин сөргүтүүгэ былааннаах үлэ саҕаланна.

Ол курдук 92 гаа бырабыллыбыт бааһынаны чөлүгэр түһэрин, 367 гаа оттонор хoduha сирин ыраастааһын былааннаар. Маныаха 280 гаа сиргэ ор сыллаах от ыһыллыабы. Бу күннөргө ИИ Александра Корякина үлэһиттэрэ Осхорго (Хатылы) тийэн, 57гаа сир дулбатын түөрөн саҕалаатылар.

И.Н. Винокуровка анаммыт кинигэ сүрэхтэннэ

Кулун тутар 2 күнүгэр Чурапчытаабы киин библиотэтигэ биэр дойдутаахпыт, Арыылаах нэһилиэгиттэн төрүттээх библиотэтигэр уопастыбаннай-политическай дьоһун Иван Николаевич Винокуров үлэтин архыып докумуоннарыгар олохуран көрдөрөр кинигэ сүрэхтэниитэ буола. Оппайн кизбинэн ытыллыбыт кэпэтингэ Уөһө Бүлүү, Нам, Таатта улуустарыттан, Дьокуускайтан Емельян Ярославскай аатынан түмэл үлэһиттэрэ кыттыны ылылар, санааларын үлэһинилэр.

"Иван Николаевич Винокуров (сборник архивных документов)" кинигэни Чурапчытаабы киин библиотэтигэ сибээсэһэ Вера Платонова снһилин ырытта. Кэпэтингэ улуус дьокутааттарын Сэбиэтин бэрэсэздэтэлэ Афанасий Захаров, Үөрэх управлениетыттан Мария Артемьева, А. А. Саввин аатынан кыраайы үөрэтэр түмэл дириэктэрэ Юрий Толстоухов уо.д.а. кытынылар. Бу научнай хабааннаах кинигэни хомуйан онорууга Любова Григорьева үлэ үлэлэспит. Тэрээһинэ хайдах барбытын билиһиннэрдэ. Саха Өрөспүүбүлүкэтэ тэрһилиитигэр, бастакы хардыыларын оноруутугар үлэлэспит, сүткөн кылаатын киллэрсипит И. Н. Винокуровка аанаммыт кинигэ баааччылар сэнээринлэрин ылыабы.

Кэлэн иһэр сааскы маннайгы бырааһынныгынан!

Күндү Далбар хотуттар!

Саха Өрөспүүбүлүкэтин сааһаатын уонна тус бэйэ аатыттан Аан дойдутаабы дьахталлар күнүгэрини итинтик-истинтик эбэрдэһиһин!

Бу орто дойдуга баар кэрэ уонна үтүө эһиги кытта ситимнээх. Дьахталлар былыр-былыргыттан киһи аймахы үйүтэр-тэһитэр, ил-тинэ дьыны иччипар, уураабат таптаа, сылаас сыһыан бааһыгар ураты анааһаахтар.

Саха сирин дьахталлара урун уонна билигин даҕаны алааска дьулуур-дарынан, тулуурдарынан уонна харсунтарынан аатырарлар. Хоту дойду кэрэ сибээһитин курдук, үтүө санаабытынан, кэрэ тардыһыгытынан сырдыкка үгүһэйт, ситимнээх, кыайыкы кыһааһыт.

Тыйыс айылҕалаах Сахабыт сирин дьахтар, ийэ уобараһа сылаас хаһааннаах алаһа дьыны кытары ыкса ситимнээх. Киһи — дьыа кэрэ туһулар тутуһа, эргийэр киһи. Билигин, Саха сирин алааскаахтары, ийэ оһотун алаһар уонна дьылааһыгар эр буалбаа, бүтүн уопастыба сайдыытыгар сүткөн сабыдыатын билиһиннэ. Ол курдук, 2022 сылы мун Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр Ийэ сылынан биллэрдим. Онон бу сыла ураты бааһааһыт, кыһааһытынан ийэ, дьахтарга аһаастыт.

Аан дойду дьахталларын күнүгэр кэрэ билигин өрөспүүбүлүкэтигэр Саха сирин дьахталларын XV сийэһэ уонна Улук Ил дьахталларын форумна кытылыһалар. Бу Ийэ сылыгар уонна Саха АССР 100 сылыгар аһаастыт тэрээһиннэр уопастыба сайдарын туһугар өрөспүүбүлүкэ дьахталларын түмэр сүрүн сорукааһтар.

Ытыктыбыллаах Саха сирин дьахталлара!

Эһиги алаас бары эйгэтигэр талааһытынан арытан көхтөөхтүк, чабыл-хайдык кытааһыт, үлэһитигэр уонна тус алааскааһыгар сөбүлэр түһүтэр-снһитэн, таптааһаах Сахабыт сирин дьулуһан сайдыыга сирдэһит. Хотуу кыраайыт салгы сайдарын туһугар дьыа-сэргэни көбүтээн, бэйэбит куораккытыгар, оройуонкутугар, нэһилиэккитигэр үтүө хала-буу буулаһыт.

Өссө төгүз сандар саас бырааһынныгынан — Аан дойдутаабы дьахталлар күнүгэрини эбэрдэһиһин! Чэһин туруу, таптаа уонна дьыа кэрэ-снһитигэр дьыа-сөргүтү баарабын!

Айсен НИКОЛАЕВ,
Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана.

Чурапчы улуунун кэрэ аҥаардара!

Эһиги барыгытын Чурапчы улуунун дьаһаатын уонна тус бэйэ аатыттан Аан дойдутаабы дьахталлар күнүгэрини итинтик-истинтик эбэрдэһиһин!

Сандар саас аламай күнүн маннайгы бырааһынныгынан — Кулун тутар 8 күнүгэр сырдыгы эр сыдаһаар, кэскили эр кэрэһилиир анаар сааһаах кэрэ аҥаардарытын итинтик-истинтик эбэрдэһиһин!

Улуустуугар ыһымыт сыалларын ситиһэр, муһдарай, үлэһит бааһыга дьахталлар үгүһэйт. Бары араас эйгэһэргэ сайдыыны-уунуу түснэһэ, ала-туһа сыдаһааларыттан үөрбүт. Эһиги кытааһа сааһааһытынан, үтүөһэ, кэрэ тардыһыгытынан кэскилээх алаһааһыт, улаһытын кэргэһиһит. Дьыа кэрэһитиһин, алаһааһыт урууларгытын уураабат таптааһытынан үгүһэйт, алаһа дьылааһыт арааһылаан, уопастыбаннай үлэһэ көхтөөхтүк кыттан алаһааһыт сайдыытын түснүүһүт, тус кылааккытын киллэһиһит.

Чурапчы улуунун бары дьахталларыгар түбүккүт үтүө түһүтэһ буолун дьыа туран, алаһааһыт үйүтү, дьыа сааһааһыт, эһиги кэрэ-чэһин-чэһин сылаһыт дьыа маһаа, таптаа, билиһин алаһааһыт туһуларын аһаастыт!

Степан САРГЫДАЕВ,
Чурапчы улуунун баһылыга,
Афанасий ЗАХАРОВ,

улуус дьокутааттарыт Сэбиэтин бэрэсэздэтэлэ.

КОРОНАВИРУС УТАРЫ ҮЛЭЛИИР СУҢАЛ ЫСТААП ИИТИННЭРИИТЭ

Кулун тутар 2 күнүгэр турутуан улуус инфекционной отделениетыгар 19 киһи сытар. Итинтэн оҕото — 0. Таһыттан 123 киһи эмтэнэр, онтон оҕото — 12. Дьокуускайга 1 киһи эмтэнэр.

Вакциныны былааннаан 11204 киһи ылааһааһыт, билигин 8981 киһи бастакы компонент, 5588 киһи ик-

кинни ылыт. Вакциныны ылыттар турутара үтүгэйт.

Бэйэни харыстаанар туһуттан мааһааһыт, бэрэһэһиһи кэрэ сылаһыт, социальнай арыты туһулуһ, иһинни чаастагыт суунуһ. Ылары снһитэ (температура таһыстаһыт, сыты, амтаһы билбэт буоллаһытыт, сөтөлүннэх-хитинэ) бырааһы ыһырыт.

COVID-19

Чурапчытаабы киин балыһа суһал диниһитин төлөһүнэ — 89618696878, 89644202833
Роспотребнадзор — 84115141272.
ЕДДС — 84115141660.

ИЛ ДАРХАН ЭТИИЛЭРЭ

Айсен Николаев үлэтигтэн

Баһаары утары охсуһар тэрилтэлэр штаттары улаатыннарарыга, ирдэнэр тэжиниһкэнэн, сиргэстибэлэринэн хааччыыга улахан үлэни ыттар сорок туруорда.

Айсен Николаев өрөспүүбүлүкэ бырабылталыстыбатын былааннаһар мунһаһар Саха сиригэр национальнай бырабылталары хааччытылаахтык олоххо киллэрин боппуруостарыгар болгомотун уурда.

Ил Дархан дойду салалтата национальнай бырабылталары салайыны тупсаран бизэбэтин иһитиннэрдэ. Билигин информация сүтүмэ көмүтүгүн тэрээһиниһкэнэ үбү-харчыны тыларыны эрэ буолбакка, бырабылталар хайдах толоруллан иһэлэрин кытта көрөр кылаһ баар буолла.

Мань сэргэ былааннаһар мунһаһа Айсен Николаев өйүүр баһаарларыгар бэлэмнэни боппуруостарын көрдө. Кини ааспыт нэһилэһэ Уһук Илингэ дойду Бэрэсидьиэни болгомотун алаах бэрэстэбниттэ Юрий Трутнев уонна федеральнай бырабылталыстыба вице-премьера Виктория Абрамченко таһымнарыгар манна анаммыт мунһаһар түмүктэрин иһитиннэрэ уонна баһаары утары охсуһар тэрилтэлэр штаттарын улаатыннарарыга, ирдэнэр тэжиниһкэнэн, сиргэстибэлэринэн хааччыыга улахан үлэни ыттар сорок туруорда.

Өрөспүүбүлүкэ баһылыга Дьокүускайга мас тардыһыттар норуоттар икки ардыларынааһы кини уонна Хотутулуу-Илингэ федеральнай университет баазатыгар тирэһиһэрэ уонна ыспарсымаһынар бэлэмнир мас тардыһы академиятын тэрийиһэ үлэни былааннаһарга дыһал биэрэ. Бу тэрээһиннэр мас тардыһытын олимпиадаскай оонньуулар бырагыраамаларыгар киллэрин чэрчитинэн ыытылаахтара.

«Бүтүн саха национальнай көрүгүнэн аан дойдуга 50-ча дойдутугар 32 тыһыынча курдук киһи дырыктанар, онтон 16 тыһыынчата – Арассыыйага. Мас тардыһы норуоттар икки ардыларынааһы федерациятын састаабыгар 52 национальнай федерация, онтон Бүтүн Арассыыйатааһы федерацияга – эргэтиһи-

энэр 63 федерация-лара отделениелара киирэлэр. Бу – норуоттар икки ардыларынааһы уонна Бүтүн Арассыыйатааһы федерациялар, уопуорт министри-стибэтин утумнаах үлэтигин түмүгэ. Итинэн тохтоон хааларбыт саһаммат», - дигэ Айсен Николаев.

Ил Дархан мас тардыһы-та 2030 сылга олимпиадаскай оонньуулар көрүгүнэн ахсааныгар киирэр кэскилээх дигэн бэлэстээтэ. Норуоттар икки ардыларынааһы олимпиадаскай кэмпиттэ ирдэ-бистинэн итин ситиһэргэ мас тардыһытын дьа-рыктанар дьон ахсаана 65 тыһыынчага, онтон национальнай федерациялар ахсааннара – 85 дигэр элбиктээх.

Ил Дархан «Үөрэх» хайысхага дойдуга Сударыстыбаннай сэрбэтин хаһымнаһытын мунһаһар кытынна. Айсен Николаев манна «Орто профессиональнай үөрэх» хайысхага оробуочай бөлөх үлэтин уонна туох түмүк оҕолу-лубутун туһунан кэпсээтэ. Кини дойдуга орто профессиональнай үөрэх үбүлэ-нин улаатыннарар наадатын тоһоҕолоон эттэ. Ити сага дьэһин-уоту тутууга, маты-рыалаһынай-техническай баазаны саһардарга ирдэнэр. «Орто сорок туруоруллубут сороктары – хааччытыла стандартарын ситиһэр кыла-дыбат», - дигэн бэлэстээтэ өрөспүүбүлүкэ баһылыга, «Орто профессиональнай үөрэх» хайысхага оробуочай бөлөх салайааччыта Айсен Николаев.

Айсен Николаев ГТРК «Саха» уонна «Россия 24» телеканалларга «Быһа кэпсэтин» бизэрингэ кыты-на. Манна Ил Дархан Вла-димир Путин Донецкай уон-на Луганскай норуодунай өрөспүүбүлүкэлэри биһини-тин өйүүрүн эттэ.

Людмила Горихова

Биһиги улууспутугар

Чурапчытааһы аграр-най-техническай кол-ледж дирэктэро Василий Гуляев:

Өрөспүүбүлү-кэбит Ил Дархана дойдуга орто анал үөрэх кыһаларын үбүлэһинин улаатын-нарарга дигэн эһитин иһтэн олус үөрдүбүт. Кырдык, ту-руоруллубут сороктары, хааччытыла стандартарын онто сорок ситиһэр ыарахан. Ол курдук биһиги колледжиттэ устулуоннарын олоһор усулуобуйаларын тупсаран, элбэтин толору хааччы-лылаах 100 мистэстээх уопсай дьэ тутуутун туру-орсабыт. Манна үп көрдүгүн олоххо киирэрэ буоллар, үлэ-тэһиһиһкэнэ этэ.

Чурапчытааһы фи-зическай культу-ра уонна уопуорт үлэстүүтүн рек-тора Инокен-тий Готовцев:

Мас тардыһы-тын көрүгэ кэн-ни кэмгэ киирбит биллэр буолла. Уһуһуу-лут «Мас тардыһытын көрүгүн ыспарсымаһынай резервэлэри бэлэмнэһи-ин кэлминик хааччыы» тэмэһэ 2021 сылга Феде-ральнай экспериментальнай былаһаакка буолбута. Бу бырабылал үлэтин чэрчи-тинэн «Мас тардыһыттар научнай орыдлааһын» бырабылалтыр офис тэ-риллэбитэ. Салайааччынан Саха өрөспүүбүлүкэтин бырабылталыстыбатын сол-булааччы Сергей Местни-ков анаммыта. Офис сүрүн үлэтинэн аныгытыла мас тардыһытын тирэһиһэр, дырыкка туттулар аппа-райттары, тренажердары өнөрөргө үлэни ыттыгы бу-олар.

Уолсайа мас тардыһы-тын саһаатыгар 27 устулу-он дьадыктанар. Тирэһиһэр – физическай культу-ра туһунан Денис Заболов-кай 2021-2022 үөрэх дьыла саһатаныһкэнэ мас тар-дыһытыгар ыспарсыма-һынай салаа аһыллан, 15 оҕуула оҕото дьадыктанар. Тирэһиһэринэн үлэстүүтүн ыспарсымаһы Василий Нико-лаев аһанан, үлэһини-хамсы-сылдьар.

ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТА

Үүтү күргүөмнээхтик туттарыабын!

Ааспыт сылга кураан дьыл буолан, от аанһа үүммээкэ, чаа-һынай хаһаайыстыбалар ынах төбөтүгэр 35-тин тыһ. солк. ылан-баран үүтү туттарбакка, 5265 туонна былааннаахпыттын 400-кэ туоннанан толорботохпут. Сорох бааһынай хаһаайыстыба-лар кытары күһүн ынахтарын ныйрэдэрин кытары ыталаан кэбиспиттэрэ. Итинэн 20-тэн таһа мөл. солк. дохуот ситэ киирбэтэ. Быһыл үлэ тэрээһинин «Чурапчы» ТХПК бырабылал-һаатын бэрэссэдээтэ-лэ Николай Аржаков биһининэрэ.

Быһыл быһырыһыттан 200 туоннанан элбэх бы-лааннаахпыт – 5465 туонна. Итин тоһо ынахтарын учуоттаан нэһилэһкэтиһэн, бааһынай хаһаайыстыбала-рын түгэһэн, тустаахтарга тирэ-тибит. Бу күнүгэ киилэри кытары дуоһаар түһэрсэбит, бүтэрэн эрэбит.

Үүтэ төлөһөр харчыбыт кэлбитэ. Туттааһыларга аһанса быһырыһыттан түгэһэбит. Урулаһу курдук тутта-рыахтаах үүттэрин суоттар комбикор-манан, сэлээркэнэн хааччылаахтык ыраах баар нэһилэһкэргэ, суол-һис ал-дыана иһитинэ, тирэһиһкэнэ. Бу күнүгэ-

Быһыл арыы атыга тах-сыта аһыаһыта үүтү тутта-рыы аһааһыттан буолбута. Быһыл сорох хаһаайыстыбалар харчыны ынах төбөтүгэр буол-бакка, үүтү соһотуопкалаан кытары ордорон ити хайысха-нан үлэһэн эрэллэр.

Тыа хаһаайыстыбатын испиһиһкэ-ринтэн, бэтиһиһкэниһкэнэ сулуспаттан уонна биһигиттэн састааһах бири-гээдэ нэһилэһкэтиһэн сылаабыт, үүтү, эти соһотуопкалааһыта быһылгы усу-луобуйаны быһаарыт. Муһарааччы-лар кэлэн ыһталлар, быһаартараллар.

Быһылгы үүтү соһотуопкалааһыта усулуобуйа, сүһүтүн, быһырыһыттан уларыһыта. Чааһынайдар индиви-дуальнай предприниматель буоллаха-рына, тэриллэһкэнэ хаһаайыстыбалар усулуобуйаларын туттарыахтара. Ма-һаах дьадыктаах буолуу (самозаня-тость) нөһүө туттардаһыта, нолуок-ка төлөһүгэр аһыһар.

Быһылгы үүтү соһотуопкалааһыта усулуобуйа, сүһүтүн, быһырыһыттан уларыһыта. Чааһынайдар индиви-дуальнай предприниматель буоллаха-рына, тэриллэһкэнэ хаһаайыстыбалар усулуобуйаларын туттарыахтара. Ма-һаах дьадыктаах буолуу (самозаня-

тость) нөһүө туттардаһыта, нолуок-ка төлөһүгэр аһыһар.

ЛПХ (чааһынай хаһаайыстыба) кэпсэтин, бааһынай иһитин киирэн тут-тарыахтарын эмэ сөт. Быһылгы төлөһөр бы-рабылалыһа быһаарыһытан аһыһан буолбакка, уу харчынан төлөһөр буолла.

Тохсунуу, олунуу ыһаах бы-лааннар туолбатылар эрээри, ынах төрөһүгэ быһырыһыттан аһыһах. Сааскы ыйдарга эһилтэн былааны толор-орго үлэһэр сорок туар.

Кэпэрэтиһкэ үүтү туттаран, үүттэрин анаарын (50 бырыһыла-һын) арыы онорторон ылар усу-луобуйа баар.

Кэпэрэтиннэ конюшнятыгар улуус сүүрүк сыһылаһа тураллар. Отунан, битэһиһкэнэн толору хаһыллан кы-стыгы этэһкэ туораан эрэллэр, турук-тара үчүгэй. Бу күнүгэ таһыһа хаа-ман, ситэн дырыктарын саһааһылар. Муус устартан саһалаан, араас таһы-наах сүүрдүлэр буолалара былаанна-нар. Хамсык ырыы мэлэйдэн, бобуу буолбатаһына, кыттарга бэлэмнэр.

Алексей Слепнев

ГИБДД СЭРЭТЭР

Оҕо суолга сэрэхтээх буоларын туһугар

Тырааныспар суола оҕолорго ураты сэрэхтээх. Ор-дук кыра саастаах оҕолор суолга сылдьар уопуттара суох, быраабылалары билбэттэр, сэрэһэ суохтар. Ки-һилэри харыстыыр туһугар тугу гынабыт?

Дойду үрдүнэн таһар суол быһылаан 10% оҕолору кыт-та сибээстээх. Суол быһылаа-һын 20% тырааныспар суолугар сүүрэн тахсыбыт, суолу сыһа туораабыт, сэрэһэ суох бэлэһи-һкэнэ оҕолор буруйдаарынан тахсыбыт. Оҕолор суолга куттала суох сылдьыһа – төрөппүт-тэр, суолпардар, ГИБДД сотру-дниктарын, үөрэх тэриһкэлэрин уонна көннөрү аһан иһэр дьон

сүүрэн сороктары. Оҕо олоһо ула-хан дьонтон тутулуһааһын өй-дүөхтээхпит.

Оҕо суолга сэрэхтээх буола-рыгар кыра саһыттан үөртүл-лэһкэнэ. Улахан киһи бэйэтин тус холобурунан болгомотолоо-хтук, быраабыланы туһунан, сэр-эһэн сылдьары көрдөрүөхтээх.

Саамай үчүгэй ньама – оҕону оонньуу быһыыһынан үөртүн. Суолга сылдьар курдук саһаан,

араас түбэлтэлэргэ оҕо хайдах гынаахтааһын үөртэр, бэйэтин толкуһатар, хас да түгэһтэн талларар туһалаах. Оҕоһо оҕо ордук сиргэрэн туран үөртэр, быраабылалары өйдөөн хаалар.

Оҕо ордук 5 саһыгар дигэр куттал дигэн тутун өйдөөбөт эбит. Ол иһин суолга дэбиссэ сүүрэн тахсан, массына иһэрин өй-дөөн көрүө суоһун сөт. Улахан дьон сүүрэн сороктара – суолга оҕо хайдах быһылаахтык сыл-дыахтааһын үөртүн.

Оҕо кыра саһыттан биллэх-

тээх быраабылалары: Ханьык да түгэһкэ суолга сүүрэн тахсы-лыбат.

«Туар массыналары кэ-һиһкэнэн аһылаахтара.

«Оонньуу сылдьан массына кэһиһкэн саһар бобулар.

«Тирэһиһкэнэ массына аһан иһэр буоллаһына, дьэ, подьезд дигэри барылаахтара.

«Уулуссаны «зебрана» эрэ уонна күөх уот тыктаһына, туо-руохтаах.

«Зебра» суох сиринэн суолу туоруур көгүлэһмэт.

«Суолу туораан иһэн көрүл-лүөхтээх: икки өттүттэн чуга-һаан иһэр массына суох буо-луохтаах. Баһаан ханас, онтон уһа дигэри көрөбүт.

Оптуобустары хайа да өттүт-тэн эргийэн барар сэрэхтээх. «Зе-брана» эрэ туоруур ордук.

Бэлэһиһкэнэ уонна роликтан хатааһыһыга, са-

лаасканан сырыһыһа анаммыт эрэ сирдэргэ – тротуарга, пар-када, стадионга, катоктарга сыл-дылаахтаах.

Массыналарга уонна уоп-састыбаннай тырааныспарга ха-таастар булгуччу бобулар.

Василий ЕФРЕМОВ, Чурапчытааһы ГАИ сулуспы-тын суолга куттала суох айан начаальниһыга, полиция майора.

Дүз кэргэнтэ аналлаах сыһыарыы

Акулина Степанованы кытта сэнэргэһии

Ысталаанамтар – нэхилнэк-
кү, түөлбэһэ биир холобур буо-
лар ыаллар.

Марфа
Петровна

ОБОЛОРБУТ СУРУЙАЛЛАР

Ийэм мичээрэ күн курдук кэрэ,
Ийэм сырдык харахтары эрэти

Ийэм атыбар баар буолабына,
Дууһа уоскулар,
Бүдүүтүр кэминэрбэр
Ийэм өрө тараан биэрибэр
Ийэм үтүө сүбөлүгү үрдүккэ

“Ийэ” дигэн торообут тылым
Ийэрэстим ийэрэстим,
Мин ийэбин таптыбын,
Мин ийэбин астабын,
Ийэм мэлдьи үтүөбү, кэрэбү үөрэнэр.
Мин ийэм сылаас астаах,
Мин ийэм сылаас ийиһтээх,
Мин ийэм сылаас дууһатаах
Мин ийэбин таптыбын.

Саша Степанова,
Д.П. Коркин аатынан ЧРСНО 10 а
кылааһын үөрэнээччигэ.

Ийэбэр аныыбын

Мин ийэм мичээрэ истиһе, кэрэ,
Күн уотун сырдыгын, сылааһын тэтиэ.
Ыраах тэтиэ сылдьаммын,
Ийэм истиһе мичээрэ
Куруутун күндүтүк саныыбын,
Өрүүтү дөлүһү астабын.
Кини миниги элбэххэ үөрэнэр,
Сырдыкка, кэрэбү күнүстэ угулар,
Халкы, амарах санааах буоларга
Олоху сөлкө сыһаалаан тастыдуурга.
Күндү ийэбин күүскэ таптыбын,
Күнгө, алааска мин тэгиниһин,
Ийэксэм, күнүстэ үөрүүгүн

Элбэх саныыһынан эйиһин үөрдүөм.

Саша Рожкина,
Д.П. Коркин аатынан ЧРСНО 7 а
кылааһын үөрэнээччигэ.

Бу олоххо ким күндүтү?
Ийэ!
Ийэ ыраас санаата,
Ийэ эйэбэ майгыта,
Ийэ кэрэ ийиһитэ,
Тулабын сырдатар.
Бу олоххо ким күндүтү?
Ийэ!
Ийэ истиһе сыһана,
Ийэ сырдык, ыраас мичээрэ
Дууһабын уоскутар.
Ийэ дигэн кэрэ киһи —
Бу олоххо күндүтүгүн күндү!

Оля Куддарова,
Д.П. Коркин аатынан ЧРСНО 10 а
кылааһын үөрэнээччигэ.

Күн сирин көрдөрбүт күн күбэй ийэбин
Ыраах, тэтиэ сылдьаммын астарым
күүһүрэр.

Ийэм истиһе тылынан дууһабын
сылытар.

Амарас тылынан санаабын уоскутар,
Ийиһи алаһтар алаһын тиздэр,
Күүстэр күүс эбэр.

Кини нарын, сыһааһа ийиһитэ,
Эйэбэ майгыта, ийиһитэ ийиһитэ
Сүрэхтин сылытар, санаабын көтөбөр.
Тулабын кизгээтэр, алаһуу

Эйиһин таптыбын, ийэксэм барахсан!

Анна Максимова,
Д.П. Коркин аатынан ЧРСНО 10 а
кылааһын үөрэнээччигэ.

ИЙЭБЭР АНЫЫБЫН

Ийэм сылаас мичээрэ,
Ийэм сылаас ытыһа...
Кини миниги үүнүрбүтэ,
Кини миниги дьаллообута.

Бу Орто туруу бараан дойдуга
Дьаллоох мэнник оло сыһым
Күлүмүс күнүгэр
Сабааламмыта киһиттэн.

Иитэн, аһатан киһи ылыммыта,
Сыһаа сылдьарбын хаамтарбыта,
Ийэбэр махтаным мугура суох,
Сандаарыта сылаанныйдым.

Куруук үөрэн мичилийдим
Күнүгүн тэгинир күндүбүт-
Күн күбэй Ийэбин!!!

Самсон Иннокентьев,
Р.И.Константинов аатынан Амма
орто оскуолата, 9 кылаас.

МАХТАНАБЫН ИЙЭБЭР

Ийэм истиһе мичээрэ —
Ыраас салгыи кэриһтэ,
Сырдыкка-кэрэбү угулар,
Уоскутардым кууһар.

Ийэм сылаас, миннигэс аһа
Сүрүм ортоһунан киһэр,
Дууһабын уоскутардым,
Сылааһынан ийиһэр.

Ийэбин алуутун дигэн харыстыа
Эйиһин үөрдүгэр кыһалыа,
Ийэм туһугар хайатары угурдууа,
Ханна да буолларбын мэлдьиһин

Төрүөлүттэн бүөбүйдээн,
Баба санааларбын толороргор,
Истинник сүбэлэргэр
Махтанабын өрүүтүн!

Дьулур Попов,
И.М. Павлов аатынан Чурапчы орто
оскуолатын 7 а кылааһын
үөрэнээччигэ.

МИННИГЭСТИКААНАН

Отон барыанньалаах
торт

үрдүгэр бытарытан кутарга наа-
да буолар. Коржиктарбытын со-
йута уурабыт.

Кремни бэлэмниһит: ынах
арыатын сгушениканы кытта
үчүгүйдик ытыһабыт. Бастагы
коржикты кремнигэн, иккинн отон
барыанньаһынан биһит. Кор-
жиктарбытын барыанньаһы уон-
на кремни уочаратынан сыбаан
баран, үрдүн уонна ойбоһун
кремнигэн сыбыһыт, коржикты
ордугун бытарытан кутабыт. Ол
күннүгүн кремнигэн илгэрэн, хаа да
чаас устата холодильникка уга-
быт.

Бырааһынныктаабы осто-
олугутун сонун, миннигэс
бүлүүдүнэн кизгээтин!

(Наталья Оконешикова
“Готовим счастье по
рецепту” 2-с кинигэтигиттэн.)

Тизгэтин састааба:
350 гр арыс(маргарин да
буотуруу сөн);
400 гр. бурдук;
150 мл. муустоох уу;
Начыыһаа:
1 паачка ынах арыыта;
1/2 хайуу сгушеник уун;
Отон барыанньаһа.

Бэлэмнээһин:

Морозильниктан таһааран
тонмут кытаанах арыыны түр-
гүнник (ирээ суохтаах) терка-
лаабыт. Сыһыны ийиһинэ,
бурдуктуун сийдэлээн кута-
быт уонна сыһыны быһаһынан
кырбыһыт. Ону тыһыны
муустаах уубутун кыратык ку-
табыт уонна эмиз бысталаа-
быт. Тизгэтин биһир маа-
са буолуор дигэр мэлһиһит.
Ону 8 тэн чааска үлэрэн,
шариктары оноробут. Оло-
ру ылан морозильникка 30
мүнүүтэ устата сойута уура-
быт. Биһирдин-биһирдин ылан
тэтиһит, тэриһи кэ-
бинэн коржиктары быһабыт,
олору биһирдэн дьөлүгэ
аннаан, 200 кыраадыс итин
духуопкада буһара угабыт.
Саһарчы буспутун күннү-
тэн олус сэрэнэн (быта-
рийыммыта, үлүгүрэй бу-
лар) духуопкадан оруубут.
Ордубут тизгэтин эмиз
буһаран ылабыт — туорт

СЭРГЭЭ

Кинигэ — саамай күндү бэлэх

Кэлэн иһэр сааскы магнайгы бырааһынныгынан кэрэ аһаардарга
«Айар» кинигэ кыһатын маһаһынарарыттан иһтэриһинэй кини-
гэлэри чугас дьонкутугар бэлэх уунук. Эһиһхэ, ааһааччыларбытыгар
анаан бэлэххэ биэриһхэ сөптөөх кинигэлэри биһиһиннэрэбит.

«Готовим счастье по ре-
цепту» дигэн — биһирдэх асчыт,
фотограф Наталья Оконешико-
ва ырыскалардаах уонна сүбэ-
лэрдэх кинигэ. Наталья бу
күннүгүтүгэр күн аһын астыахха
сөптөөх сулургу ырыскаларга
бүлүүдүгэр хомуллан киирбит-
тэр. Кинигэ сирин ситэрэн,
араас дьэрэксэн хаартыскала-
рынан байтылыбыт.

«Меню для самых
маленьких» дигэн бло-
гердар Мария Столи-
чик, Ольга Птицына
таһаарыт кинигэлэре,
Кинигэ 9 ийиһиттэн
үһүс састаах оболорго
аналлаах 14 иһтэриһ-

инэй, түргүнник буһарылар
бүлүүдүгэр ырыскаларга сы-
ратылыбыт. Аһтардар бу
ырыскаларынан буһарылы-
быт астары кыра дьон сөбүлээн
аһаахтара дигэн этэллэр.
Марианна Трифонова
«Блюда из ягод Якутии» дигэн
кинигэтигэр Сахабыт сиритэр

«Food-stagram» дигэн
— Арассыыа биһирдэх
фуд-блогердарын ырыскалар-
даах кинигэлэре. Манна сөбүгэр
сыһаалаах бородуукталартан
астанылар 50 сулургу ырыска
түмүлүн киирбит. Дьэ хаһаай-
каларыгар аһаалаах сүбэлэр,
лайфхактар бааллар.

үүнөр сир аһыттан бэлэмнэннэр соустар, утахтар
ырыскаларын билсин. Дойдубут илгэлэх сү-
тин иһэринэн, доруобууһагытын тупсарыт.

«Айко чудо - кукла» дигэн
— Айсена Тимофеева кыра кыр-
гыттарга анаан онорбут таһа-
рыта. Айко дигэн дьэрэксэн
ойуулаах таһастардаах сыһай
куукуланы тутан кыра киһи
үөрүүтэ үксүбү. Маны сэргэ
бу куукула кырааскалырга
анаммыт таһастардаах, оло-
ру кырааскалаан төлөпүүнүгэ
босхо сыһарылы нөһүө сыһай
куукулата муода көрдөрүүн
көрөн үөрүбү.

«Өбүтэ таһаа: биһир-
дымылар» дигэн Светлана Пе-
трова-Уран Хатын кинигэ.
Манна Саха сирин, Арассыыа
уонна тас дойдулар түмүлүгү-
гэр харалла сытар экспонаттарга
олобуран, өбүтүгүр XVII-XIX
үйүбү кэтэ сылдьыт таһаста-
рын-салтарын итэһит сити-
нээх биһирдэн, кизгээтиһин,
ымыыларын суолтатын туһунан

сигиһин сурулуубут.

«Айар» кинигэ кыһата кэрэ аһаардар күнүгү-
гэр анаан, кулун тутар 1 күнүттэн 13 күнүгэр дигэр
анал акцияны биһирдэр! Икки кинигэни аһаа-
таһытына — үһүс кинигэни буор босхо ылабыт.

Бэйиһитин, дьүөгэлэргитин туһалаах кинигэ-
ринэн үөрдүг.

Сонун, ураты кинигэлэри «Баарт» бизнэс-күн-
дүстүн бастагы этэһиттэн «Айар» кинигэ кы-
һатын маһаһыныттан аһааһаахытын сөп. Элбэх
оболуохторго, пенсионердарга, төрөөбүт күнүгү-
тэргэ 10%, устудьуоннарга 5% чөлүөтүн көрдүтэр.

Людмила ГОРЮХОВА

АХТАН-САНААН

Суоппар убайдарбын истинник саныбын

Сельхозтиэхиньикэ тэриллибитэ 90 сылыгар

Оччотоогу суоппардар салалта соридагын толорор эрэ мөккүөрүтэр сылдыаллара. Итинтэн сиэттэрэн, Сельхозтиэхиньникэзэ үлэлээбит кэмнэрбэр Өлүөнэ өрүхү туорааһын сабыллыбытын кэнниттэн буолбут биир түбэлтэни өйдөөн кэлэбин.

Үлэсэ үөрэллн дьонум

1932 сýллаахха кулун тутар 31 күнүтэр Чурапчы оройуонугар МСС (машинно-сенокосная станция) аһарга дитэн уураах тахсан, Чурапчыга муус устар 9 күнүтэр тэрилибитэ. Тэрилтэ бийыл үбүлүүйдээх 90 сыла.

Бийигтний, очолорго сельхотизхиныкз оройуоннаады отделениетын эдэр суоппардарын, оройуон кырдаас, бастагы суоппардара П.Н. Иванов, К.И. Колесов., П.В. Макаров, П.Г. Климов Е.П. Местников, Н.В. Ермолаев, В.Е. Оконешихников суоппар мындыр үлэтигэр элбэххэ үөрэппиттэрэ-такайбыттара. Эдэрдэр кырдаастарбытын, кинилэр үтүө сүбэлэрин, ажалы сыһыаннарын иһин убайдарбыт курдук саныырбыт, тылларын итэ-толоро сатыырбыт.

Өлүстүүн – Семен Алексеевич Собаклинныын, оччолорго бары ЗИЛ –130 баазатыгар оноуулдубут массыналарга үлэниирбит, ардахха Арылаах сыырдарын хардарыта уларытыа сылдан, аллараа түһэ-түһэ, харса суох дабайан, куурдан кэриэтэ суол тэлбиппит, убайдарбытыттан Ф.Н. Ивановтан, Е.И.Лаврентьевтан аан бастаан хайбаммыппыт. Минигин ыраах айагыга шдэз сылдан үлэз үөрөппит убайдарым Е.П. Местников –Маппыкай, Н.В. Ермолаев – Баһаам Куола, В.Е. Оконегиников – Кырааб Бааска эттирэр. Ону таһынан П.Г. Климов – Клим Петро кэниигэр баалшыбыт курдук ыкпат да, хаалбат да эрэллэх аргыһы киһи булбат, арай кэлиин онук өйдөһөн айанныыр киһим В.Е. Марков –Холмогоров буолбута. Оччолорго инструмент билинтти курдук дэлэти буолбатах этэ. Ордуна анал күлүүс арыһаа – алчанара, сүтэрэ, Баһаам Куолат-

тан хүлүүс ыйгьтахда, “Бааһам буоллага” дигбитинэн, тирээп-күбэ суулана сылдыар бирээмэ күлүмүрдэс күлүүһү үөрө-көтө, истинник мичээрдин-мичээр-дин, ылан биэрэрэ. Е.П. Местников – Маастыйкай ыраах хайа-лаах сиргэ айанныырыгар эрэ 4 устуука диискэлэригэр танылла сылдыар КАМАЗ эрэһиннэлэрини массынатыгар олордоро. Оч-чолорго мээһэ көстүбэт, мууска саамай күүүсэ сыстар көлүһүл-лэр этэ. ЗИЛ эрэһиннэлтүттэн диаметрынан 2-3 см намыһаба, оччолорго кыра кыамталаах бөһүнүнэн үлэллир мотуурга кырата суох көмө буолара. От-тон “Үлө Кыһыл Знамята” уор-дан кавалера, хомунуус Ф.Н. Иванов – Сүүс Сүөдэр, кырдык даҕаны, улахан тэрилтэ бастыт суоппара, кими баҕарар кытта уопсай тылы түргэтиник булар бэрт элэккэй, элбүк кэспээннээх кили этэ. Кинини кытта биир-гэ үлэллирбиттэн астынар уон-на тардынар этим. Кинилэни ССКП чилиэһэ буларбытынан, биир улахан, кутталлаах эрэри, оройуон сайдытыгар суолтала-ах аайымт туһунан кэспэхпин баҕарбын.

Оройуон салалтатын соруудаҕын толоро

Ол курдук, Өлүөнэ өрүһү туорааһын сабыллыбытын кэнниттэн буолбут биир түбэлтэти өйдөөн кэтэбин. Ол 1983с. ыам ыйын 4 күнэ этэ. Чурапчыбыт дыонулар тэлэбинсэр көрдөрүөхпүт этэ дигэн, ССКП райкомун даһаһынан, ИДьО капитана М.М. Макаров арыалдыттаах Федор Николаевич, эмиз хомуһуус Е.Е. Попов 1 кытары "Урап" массыынанан тэлэбинсэр антыанналарын уонна атын тэриллэрин Дьокуускайтан тийэһи таһаарыттар. Аны санаатахха, сүрдүөх кутталлаах да

баләмат да сыры эбит.

Федор Николаевич отчолорго алтарыгматгаах бөжө, уордын-наах киһи, мөккүһүн көрбүтү да, партия Райкомун дыһала кытаанага, онон айанныыр буоллубут. Мин путевой листпэр “сопровожджающий капитан М.М.Макаров” дигэн сурулла сылдьара. Сарсыарда 3 часка Ис дыһала отдeлыттан Макаровтын ылан айанна турунубут. Үһүс массымнанан Лесопуун суоппара Александр Пестерев барыла-таага, кэнигиттэн экирэттэ дигбиттэрэ. Аара сүбэлэһэн, Жатайынан туоруубут дигэн, Төх-түргэ мин тазыбар М.В. Гурьевка киһрэн, сыныана таарыһа, чэй-дээтибиг. Тахсан айаннаатыбыт. Эрүскэ киһирбиллэнт — суол чал-бага суох буолбут, нигээ-танял түһөн айаннаан иһэбиг, испэр сэрэхэдийэрим сүрдээх. Хата, Михаил Михайлович бэрт элбэх кэжээлгээх киһи буолан бизр-дэ: “Көр эрэ, Гоша, бу бүтүн отдел үрдүгүн миһигин, 11 оло-лоохпуттан 8 уоллаарым иһин, оройуон “Урал” матасыкыл пуондатын бизрбиг. Уолаттарым бары Сэбизскэй Армияда сулуус-спалан кэллэхтэринэ, Оборона миннистирэ “Волга” бизригх-тээх киһитин булан, бу айанна ыытылар”, — дии-дии, бэрт сэр-гэхтик өрүспүгүн туораатыбыт.

Ононо-манна аралдзыйбакка, ыскалзаппытын булан тизини буудала. Федор Николаевич мас-сыныатын борталарын устан баран, телевизшка былаааакхатын тизинэ, икки ойбодохунаан быга сылдыар буолан, кыһыл тирээпкэ боанна. Мин телевизшка аллараа сүөксийэттин тизеним. Ыскал-лаат таһыгар тахсан кэлгитинэн баран айланнаары гыммыппыт — мин таһааһым үрдүк буолан, бу араалдыа, тэлэбинисэр линийэттигэр инэз турабит. Онтон олох да уот линийэттигэр нигэн тохтоон хаалдым. Биир кыбар-таалы кыйан барбатым. Куора-ты маннык туораабаппыт дии, тэһинэ төттөрү эргиллэн кин-рэн: "Таһаасын эргитэн биэр, өрүүх туоруубут, дуол сабыы-лаах, ыксасыбыт" диин автокра-новщикка атабар эрэ үнтэттибит. Дьэ доҕоор, төһө эмэ чаас анга-ра баарын үрдүтүн, ылыммата. Хайаахтыг баарай, хонор буол-лубут. Сарсыарда үлэ чаагыгар крановщикым ыраан-ыадастан көтөбөн биэрбигитигэр, эргийэн кэлэн кэннигитин анһан туру-ордум, ону зуран бизрдэ. Чэ эбэн-сабан 20-чэ мүнүүтэ буол-бута буолуо. Кэтиг өттүн на-мыһах бырысыамка, саннын гэллн массыынабар гыммытым — байай эмэ намтаата. Хата түүн Пестеревтыг ЗИЛ-157 кэл

бит этг. Иннээ гынан, ыншка үһүэ сирксийэттин тизинэ, ошон ылыахтаах таһаҥастардын барытын тизмминпит. Ыксалынан, куорат иһинэн сэргэн айаннаан, бу сырылга Хатаһынан туоруохун дигэн, өрүс бигэрээр киирээн таһаҥастарбыт баайыларын чинэттиннибит. Оччолорго сир-туом тутуһан, Байанаһы эр аһатар киһи, ас баар буолуодуо, бөппүрүөскэ уурлубут, саҥырыгыһынан Эбэм иччилттэн көрдөнөн баран, Олөксөөн кэнниттэн түһүнүү буолла.

Эзэбит нөгүө кытыла ыраах
да буолан бизэбитэ...

Суол баара да биһилибэт,
биир кэм кумаады курдук куба-
рыһан сытар. Биир да сатыы
киһи кестүбэт. Эгэ массыына
кестүө дуо, суол сабыллыбыта
ырааттабы. Массыына көлүөһө-
лэрэ хардары-таары муус үрдэ
суураа буолбутун тоҕо үктээн,
инигэл-тагнал түһэн, ардыгар
икки инники көлүөһө тэннэ ти-
мис ғынар. Ол ахсын сүрэҕим
уолукпунан таһса сыһар. Биһи,
кэпсээннээх киһим, тыһаммакка
да ыбылы тутуһан баран олоҕу-
рун караҕым кырыгытынан көрөй
ылабын. Эбэбит кэтэһиннээх,
нөүгө кытыла, ол кэмгэ олус
да ыраах буолан биэрбитэ... Ол
да буоллар, син чутаһаатар-чу-
гаһаан, кыпталыгытар тиксэр
үөрүүтүн кыһыллпыт, оһно биһи-
ги сааа дьоллоох дьон суоҕа!

Ити телевизшка күлүн туруодуттан, Чурапчы оройуона Саха сирин теле-бырагырааматын көрөр буолбута. Олох балысхан сайдыытын сиптээх, шышкабыт сууллары тардыллыбыта ыраатта. Биһигин турбут оннугар атахтарын бетон сыбаайалара туоһу буолан туралара дуу?

Федор Николаевич, Александр, Михаил Михайлович — бары ычхаттардаах дьон дьэн, бааар оҕолоро, сизинэрэ, хос сизинэрэ аҕаларын, эһэлэрин, хос эһэлэрин оройуон сайдыытыгар киллэрсибит сэмэй кылааттарын, урут мээңэ ахтылабыт дьынгин биһилиннэр дьэн сүрүйдүм.

Егор ПОПОВ,
СӨ тырааныспарга
үтүөлгөх үлэгнité.

ИҢИРЭХ ТЫЛЫНАН

Кини 1941 сыллаахха Алабар оскуолатыгар бастагы кылааска үөрэнэ киирбитэ. Оскуолатаабы оҕо сааһа Аҕа дойду сэриитин сылларыгар ааспыт. 1942 сыллаахха кинилэр колхозостара «Чаачыгый» күүс өттүнэн Кэбээйи улуунугар көһөрүлөн барбыта. Дьоммут бу алдьархай туһунан хаһан да кэпсээбэт эттирэр. Кэлин көһөрүлүү устуруйата кырдыктаахтык кэпсэнэр буолбутун кэнниттэн олох адыһах тылһын ахтан ааһалара. Көһөрүүтэ биһит дьыэ кэргэнтэн үс киһи – 80-с хаарын санныгар сүкпүт хос эһэбит Сүөдэр оҕонньор, эбэбит Балбаара уонна ийэбит Настаа барбыттара. Сэрин ыар сылларыгар Кэбээйи оройуонун Куо-

Ийэбит дьоһун олоһун холобур онгостобут

Ийэбит Анастасия Степановна Чичигинарова 1932 сыллаахха Мэнэ-Хангалас улууһун Дьабыыл нэһилиэгэр төрөөбүтэ. Кини ыал соботох оҕото этэ. Эһэтэ Сүөдэр оҕонньор уонна ийэтэ Балбаара кинини ниппиттэрэ.

куй начаалнай оскулатыгар киксэ, үһүс кылаастарга үөрэммитэ. 1944 сыллаахха көһөрүүттэн төннөн кэлэн, Дьабыл начаалнай оскулатын бүтэрбитэ. 1948 сыллаахха сэттис кылааһы бүтэрэн, Чурапчы педу-чилищетыгар үөрэххэ киирбитэ. Училище аһыллан, элбэх ыччаат онно үөрэммитэ, учуутал идэтин баһылаан, өрөспүүбүлүкэ араас оройуоннарыгар тарбастыта.

Анастасия Степановна
бастаачы сыйдыгыгар Сылан
оскуолатыгар пионер банаатый-
ынан, учууталынан үлэлэбигэ.
Учлиһеда бииргэ үөрэммит
уолугар Спартак Николаевич Чи-
чигинаровка күргэн тахсан, хоту
Уус-Яна оройуонугар Казачьё-
вский с/л учууталдыыгыта.

1957 сыллаахха хотутун төн-
нон кэлэн, Алабар оскулатыгар
учууталынан аһаммыта. Ийэбит
1952 сытан 1989 сылга диэри
наар Чурапчы оройуонун оску-
лаларыгар учууталлаабыта. Бу
сылларга Сыллага, Алабарга,
Бахсыга, Мугудайга, Чурапчы

ажьс кылаастаах ооскуолатыгар, Чурапчы өрөт ооскуолатыгар начаалынай кылаас учууталынан үлэлээбитэ. Үөрэппит оҕолор бары да бастаки учууталлары "ийтэһин эйбээс, сытыары сымнаҕас, холку, ол эрэһи ирдэбиллээх учууталбыт этэ" диилэр. Кини үөрэтэр кэмнэгэр ордук, мөник-тэник, истигинэ суох оҕолорго болҕомтолоохтук сыһыаннаһара — кинилэргэ эһи соруудахтаары бэрэн, ону ирдэһитолортороро, түмүгэр хайҕаан, ол оҕолоро өрө тардыналлар этэ. Уруоктара наһаа интэриһинэй, оҕоҕо өйдөнөр тылынан быһааран, элбэх интэр-үөрэтэр, көрдөрөр пособиеларынан туһанан үөрэтэрэ. Кылааһынан элбэхтик айылҕада сылдьаалара. Ырааһы, бэрээдэги, эппиэттэстэхэ буолууну кытаанахтык ирдэирэ.

Биир уратыгынан оёолору
кура эрдэктэриттэн аадынан
умсуугутуу буолара. Кылаас иһи-
гэр баай бибилэтнэсэлээх этэ,
оёолор переменада аадаллара.

Ол юмнэргэ переманалар
наһаа нигэрнэһинэйдик ааһалла-
ра – оёолорун кытта тэһнэ сыл-
дын үгкүүлүүрэ, ыллыыра.

Бэйлэтин 6 оёотун көрө-көрө, оскуола, нэһилиэк култуурунай, ыстартылыбнай, уопастыбаннай үлэлэрингэр куруутун актыбынайдык кытара. Оскуола төрөппүттэрингэр олус элбэх үлэни ылатара. Төрөппүттэргэ кэмпиризисийэлэри, консултациялары, бэсизэлэлэри тэрийэрс, бүтэрээһиннэрингэр учууталлары, араас идэлээх исписэлинистэри ыгыран, олус интэриһинэйдик ыытан, элбэх төрөппүт махтанара. Ордук биирдиилээн төрөппүтү кытта үлэлээбитэ түмүктэрдээх буолар эгэ. Ол кини дьону түмэр дьобураадаҕын, ылынарарылаах тыллааҕын түүһүтүр.

Бочуутгах сынныаланга тахсан да баран, дьэстгэр оло-
бокко, уонган тахса сыл Мотро-
на Егоровна Васильевна салайаа-
ччылаах «Алгыс» бэтэрээннэр
хордарыгар ыллыыра. Кэтин

сүүрбэчээ сэл үлээгнээхтэрин
кытары «Бэйбэрикээ» түм-
сүүнү тэрийэн үлээшпиттэрэ.

Сүүлү, сибининиз, куурussa, хаас нитинийэн дьарыктаммыта. Оёолорун, сизинэрин үрүү аһынан, этинэн хааччийан олорбуттара.

Ийзбит Анастасия Степановна бипр саамай сөбүлүүр дьярыга — аҕабытынаан Спартак Николаевичтыын куруутун айылҕаҕа сылдыаллара. Чочунаахтан саҕалаан, күпүн отоннуурга дьэри дойдубутугар үүнэр сир аһын барытын хомуйарбыт, хаһаанарбыт. Ийзбит олох уларыһымыларын кытта тэҥгэ хаамсара. Кырыйдым дьээн олоорбокко, кэргэниһээн дьээлэрин-уоттарынын аныгы ирдэбилгэ сөп түбэхэргына оҥостубуттара — дьээлэрин түтүнүүгүн уларытан, таһын сароматырыһаалынан бүрүйбүттэрэ. Кырҕа дьээлэрингэр толору хааччылыһы киллэрээн ванна туруортарбыттара.

Ийэбит баара буоллар, бы-
һыл 90 сааһын туолуо этэ. Төһө
да биниги кэжэбитигэр суох бу-
оллар, кини аттыбытыгар өрүү
баарын курдук саныыбыт.

Варвара ХРИСТОФОРОВА,
А.И. Чичигинарова кыыла

КУОНКУРУС

КУОНКУРУС

**Аан дойдутаабы
кэрэ агаардар
күннэрин көрсө сага
куонкурус!**

Кэники биртэмэсэ социальнай ситимэ дьыт хаһаайкалара миннигэс кэрэ көстүүлэх бурдук аһын, бүлүүд арааһын сөбүллэн астаан, бэйлэлэрин илтиэт аккуннарыгар угалларын дьос сүргүн көрөр.

Онон асчигт жүрө агаардарга "Мини-ныгэстик астыааха!" видео куонкурунун билдэрэбинг!*

-Роллика бүлүүдэрин астыаах сыйдар түгэнниг толору видеона көрөрүдүөхтээх.

-Видеоролик бие мүнүүтэттэн уну
сүхснэх. Сытыары унуларгыт ирдэнэр.

-Куонкуруска кыттарга материал
тытын кудун тутар 8 күнүзүр дээр

бәйзәйт инстаграм-страницасына

гит: @sanaoloh уонна #Минньиэгэсти
кастыахха хештегы туруорабыт

салаа Кишинэв аштырбыт, талзантаа футфотграф, блогер Наталья Оконешникова 5 кинигэтэ туттарыллыаба.

Кыттагчылары "Байым" кафе сзбн
эллессзйз Капиталина Гороленикая, бил

эрхсээр эрх зүйн зөвлөх, блогер Наталья Иванова уонна эрдээхсийг кылабыннаах эрдээхтэрэ Людмила Горохова сыһыан

Түмүгү кудун тутар 9 күнүгэ таһаарыахыҥ.

Балагынны сийдл
89148202177 нүэмэринэн билсиг.

Усунуше — 200 солж.

*Куонкурус Чурапчы улуунун олох тоокторугар ытыылар.

СЛЕПЦОВ Федот Спартакoвич
сoхумардык oлoхтoн туoрaзaбытынaн, кэ

гүнээр Александра Николаевна, орд
лоругар, нийтгээр Лидия Федотовна

ахдагчтар Спартак Григорьевича, эдийнхүүгээр Сардана Спартаковнаа, балтыга Евдокияа, хүүхдүүгээр Иван Петрови Лукиннаага, кишинээр дыз кэргэттэригээр чугас аймахтарыг дэрин кутурбаммын тизэлэби.

Улууустаагы үөрэх управлениетын
кэлэктинбэ, идэлтэх сойуустарын
КЭМНТЭХ

Ынтыгыйр илгээчигийг, СӨ Бочу

СПИРИДОНОВА Мария Тимофеевна
одохтон тууралжыгын бизнес-тренинги

мнэгт табаарыслытыг Иванд, бигр
төрөөбүтгэригэр дүрлг кутурхаммын
тиэрдронг.

Ингэринзэт-оскула 8-с кылааһын
1966с. бүтэрбитэр

Күндү калпыңа эбит, үлз бөтөрөөңө, Ди
ригнөөңү бибилгүлүккө сазылыңаңаң.

КУЗЬМИНА Мария Иннокентьевна
 ыарахан ыарыыттан олохтон турсабы.

тынаа, кэргэнигэр, оёолжоругар, аймахта
рыгар дүрүн кутурбаммытын тизрэлбиге

Удустасы библиотечнай снтм
кэлэктнбо

Бүтээгдэхүүн: № 8 (11834)

Ахсана 1200. Хайнхт сынгата: 70

судит: Актинер судитер инитер ситер ридитер
пидитеринер инитер ситер инитер инитер
Ситеринер инитер инитер инитер инитер

ამონტაჟის ტერმინი "სადაც" -
